

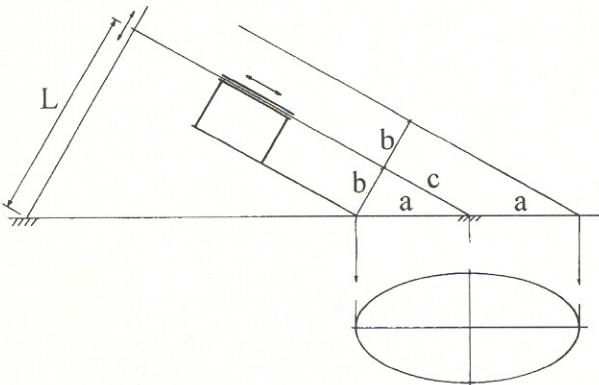
پرگار مقاطع مخروطی

مقدمه: اگرچه مطالب گوناگون و بسیاری درمورد مقاطع مخروطی (بیضی - هذلولی - سهمی) نوشته شده و روش‌های متعددی جهت ترسیم آنها مطرح گردیده است، با این وصف وسیله‌ای ساده و عملی و ارزان که بتواند منحنی‌های مذکور را بطور پیوسته و بادقت قابل قبولی رسم نماید در بازار یافت نمی‌شود. لذا پرگاری به این منظور طراحی و یک نمونه آن ساخته شده است که شامل سه قسمت: رسام، محور، پایه نگهدارنده محور می‌باشد و در زیر شرح و توضیحاتی در اطراف آن داده شده است.

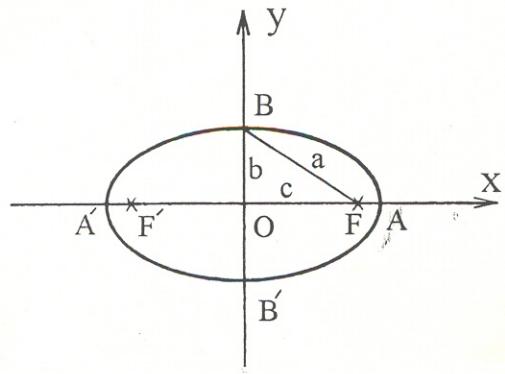
۱- بیضی

۱-۱ تعریف بیضی: مکان هندسی نقاطی از صفحه که مجموع فواصلشان از دو نقطه ثابت آن صفحه (F و F') مقدار مشخص ($2a$) باشد، بیضی نامیده می‌شود. دو نقطه ثابت را کانون و فاصله آنها را به $2c$ نمایش میدهند که چون $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1$ است معادله بیضی به شکل $a^2 = b^2 + c^2$ بدست خواهد آمد.

(شکل ۱)

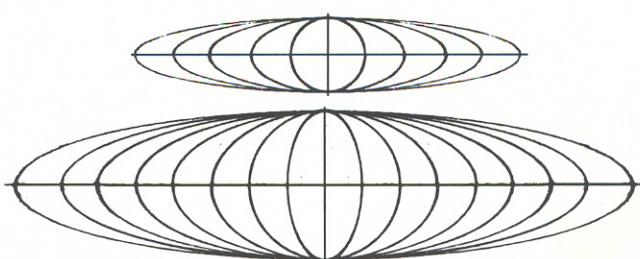

شکل ۲

شکل ۱

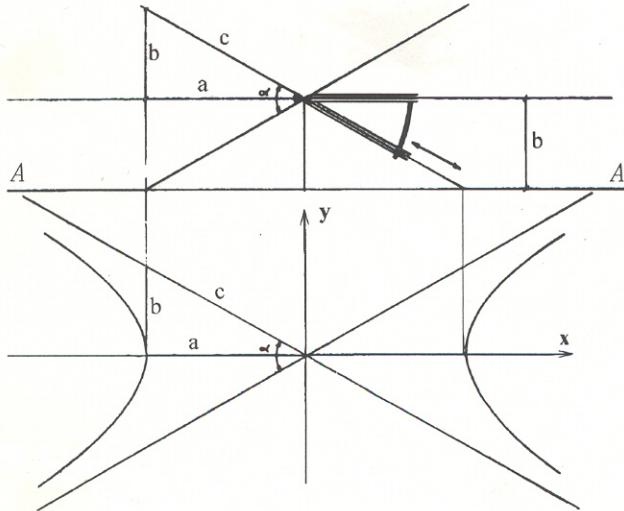
۲-۱ روش رسم بیضی: میدانیم تقاطع سطح استوانه‌ای مستدير با سطح مستوی، بیضی خواهد بود، پس برای رسم بیضی با قطرهای $2a$ و $2b$ ، کافیست سطح استوانه‌ای به قطر $2b$ را آنقدر مایل نسبت به سطح مستوی بگیریم که قطر بزرگ بیضی برابر $2a$ بشود. در شکل ۲ طرح مزبور ملاحظه می‌شود، که از سه قسمت ۱- رسم کننده، ۲- محور، ۳- پایه نگهدارنده محور، تشکیل شده است. روشن است که با دوران رسم کننده حول محور، در فضا دایره‌ای پدیدخواهد آمد، و بالغزش آن روی محور، در فضا سطح استوانه‌ای مستدير خواهد آمد، ضمناً میتوان پایه نگهدارنده محور را براساس $\frac{a}{b}$ مدرج نموده برای سهولت در عمل ترسیم مورداستفاده قرار داد. در شکل ۳ تعدادی بیضی که برای نمونه بوسیله پرگار مزبور رسم شده ملاحظه می‌گردد.

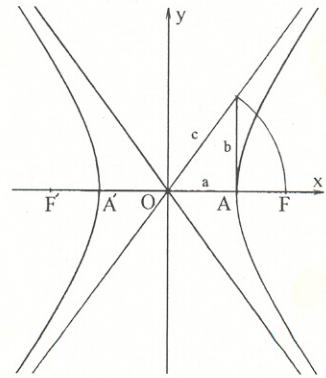
شکل ۳

۲- هذلولی

۱- تعریف هذلولی : مکان هندسی نقاطی از صفحه که تفاضل فواصلشان از دو نقطه ثابت آن صفحه (F و F') مقدار مشخص ($2a$) باشد، هذلولی نامیده میشود . نقاط ثابت را کانون و فاصله آنها را به c نمایش بدهند $\frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2} = 1$ است معادله هذلولی به شکل $c^2 = a^2 + b^2$ میدهند که چون آمد . (شکل ۴)

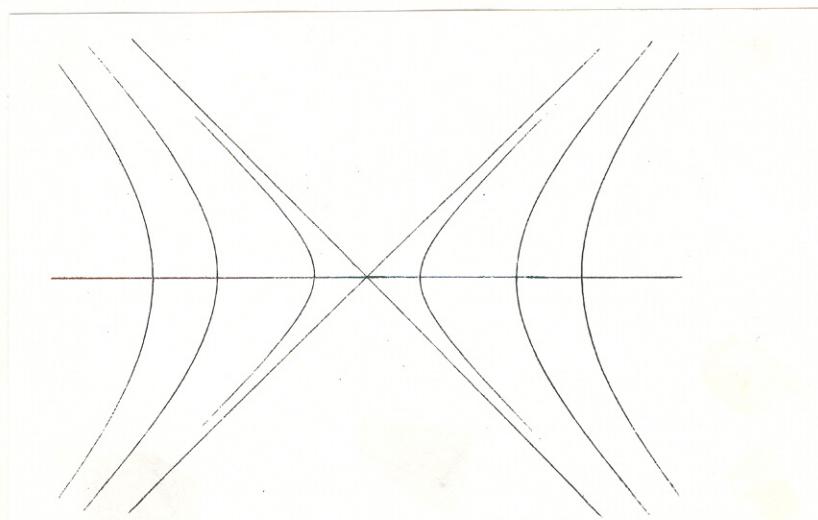

شکل ۵

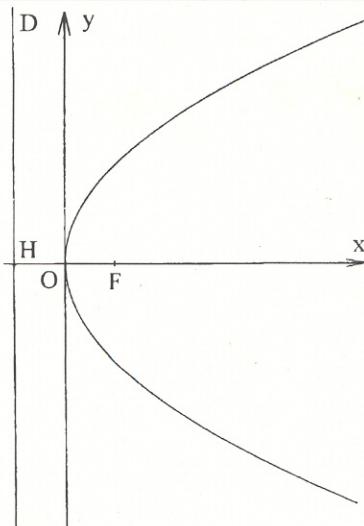
شکل ۴

۲- روش رسم هذلولی : می دانیم تقاطع سطح مخروطی مستدير با سطح مستوي ، بر حسب وضعیت دو سطح نسبت بيكدیگر ، منحنی های بیضی و هذلولی و سهمی خواهد بود . در شکل ۵ تقاطع سطح مخروطی با زاویه راس α با سطح مستوى $A-A$ در تصویر قائم و هذلولی ایجاد شده در تصویر افقی رسم شده است ، بادقت به دو تصویر واضح میگردد که فاصله سطح $A-A$ و محور مخروط برابر b هذلولی میباشد . با توجه به مطالع فوق ، برای رسم هذلولی ابتدا زاویه سطح مخروطی را تنظیم کرده و ارتفاع محور آنرا به فاصله b از سطح کاغذ قرار میدهیم سپس با دوران قسمت رسم کننده لغزان ، منحنی موردنظر رسم خواهد شد . ضمنا "پایه نگهدارنده محور را میتوان برای سهولت بیشتر مدرج نمود . در شکل ۶ تعدادی هذلولی که بوسیله پرگار مزبور ، برای نمونه رسم شده است ملاحظه میگردد .

شکل ۶

۱-۳ تعریف سهمی : مکان هندسی نقاطی از صفحه که فاصله آنها از یک نقطه ثابت آن صفحه (F) و یک خط از آن صفحه (D) برابر باشد، سهمی نامیده میشود . فاصله نقطه و خط را پارامتر سهمی نامیده و به P نمایش میدهد. که در این صورت معادله سهمی به شکل $y^2 = 2px$ بدست خواهد آمد. (شکل ۷)

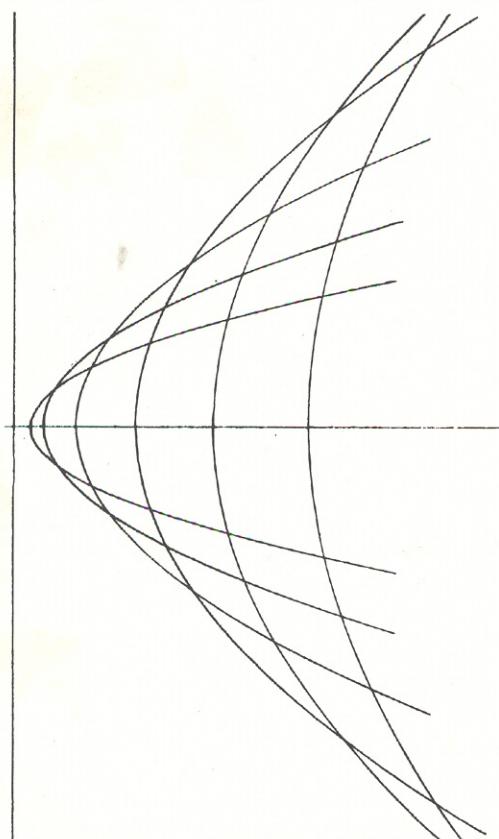

شکل ۷

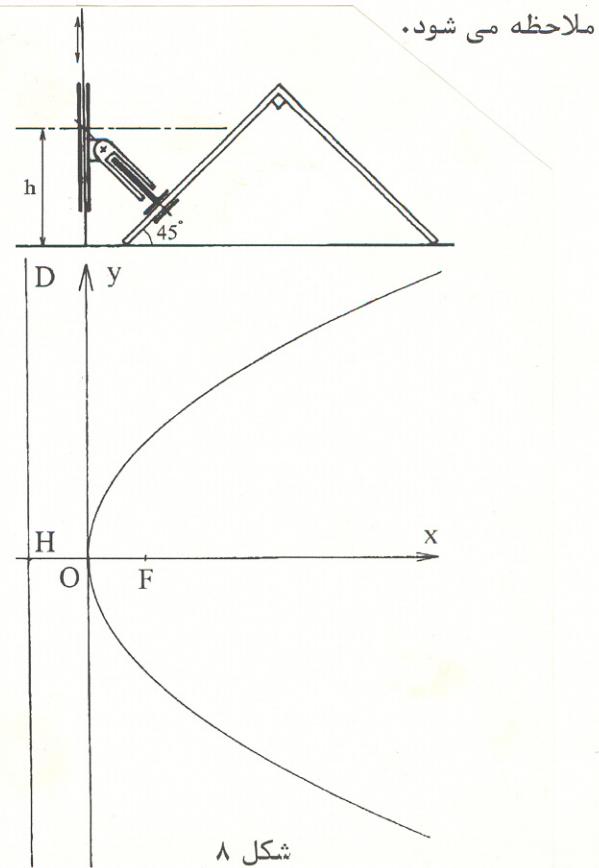
۲-۳ روش رسم سهمی : می دانیم اگر سطح مستوی موازی با یکی از مولدهای سطح مخروطی مستدیر باشد، منحنی حاصل از تقاطع دو سطح ، سهمی خواهد بود .

از تعریف سهمی روشن است که تمام سهمی ها مشابه اند ، بنابراین از تقاطع هر سطح مخروطی مشخص، با صفحات مختلف ، کلیه سهمی ها را میتوان بدست آورد.

در رسم سهمی ، میتوان ثابت کرد که $p = h \cdot \tan \frac{\alpha}{2}$ وقتی که h ارتفاع راس مخروط از سطح کاغذ و α زاویه راس مخروط میباشد . چنانچه زاویه راس مخروط 90° گرفته شود، $p = h$ خواهد شد. در شکل ۸ روش رسم سهمی ملاحظه می شود. در شکل ۹ تعدادی سهمی که برای نمونه بوسیله پرگار مزبور رسم شده

شکل ۹

شکل ۸